

**Київський національний
торговельно-економічний університет**

**Підприємництво в інерційній економіці:
протиріччя базових цінностей
двох типів суспільного устрою**

Київ 2015

ДРИГА СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

докт.екон.наук, професор кафедри економіки і фінансів підприємства
Головний науковий співробітник Науково-дослідного економічного
інституту Міністерства економіки і торгівлі України

I Науково-практична конференція

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ**

**АНТИІННОВАЦІЙНИЙ СТАН
ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ
ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Алушта – 2005

Дрига Сергій Георгійович,
*Генеральний директор Українського фонду
підтримки підприємництва, к.е.н.*

2004

Експертами Центру Разумкова в доповіді "**Інноваційний розвиток в Україні: потенціал і ключові проблеми його реалізації**" детально проаналізовані інноваційні процеси.

2005

Указом Президента України вперше закладений системний підхід до поліпшення інноваційної діяльності, згідно з яким сформовано **Національну раду з інвестицій та інновацій** при Президентові України.

Мета: підвищення ефективності функціонування економіки.

Джерело: наукові знання та їхнє технологічне застосування.

Очікування: стабільне економічне зростання та посилення позиції України на світовому ринку високотехнологічних товарів та послуг.

Завдання: визначення правових засад реалізації мети Національної інноваційної системи, конкретизація її структури, забезпечення системного і послідовного в часі формування окремих сегментів.

Наші здобутки за 10 років

Мета: недотягнута, маємо протилежний результат - стійку тенденцію катастрофічного падіння вітчизняної економіки.

Джерело: науку доведено до маргінального стану; новітні технології застосовують менше 8% вітчизняних промислових підприємств, в зв'язку з чим українську промисловість не можна визначити як наукомістку.

Очікування: маємо протилежний результат - стійку тенденцію катастрофічного падіння вітчизняної економіки та втрати залишків конкурентності високотехнологічних товарів та послуг на світовому глобальному ринку.

Завдання: незавершеність правової бази реалізації мети **НІС**, відсутнє уявлення про її структуру та завдання; скромна частка інноваційної продукції у ВВП; не складається у державі з інноваційною інституційністю; **національний політико-економічний устрій має вади ринкової неповноцінності.**

... національний політико-економічний устрій має вади
ринкової неповноцінності.....

Заходи, програми, інструменти, нові підходи, що розробляються та спрямовуються на удосконалення політико-економічної системи мають **бути адекватними типу суспільного устрою** домінуючому в межах національного державоутворення.

Типи суспільного устрою

**Система
відкритого
доступу до
ресурсів**

**Система
обмеженого
доступу до
ресурсів**

Система відкритого доступу до ресурсів

Відкритий доступ є стабільним устроєм, коли суспільство в стані забезпечити три умови:

(1) верховенство права, яке застосовується неупереджено стосовно всіх громадян.

(2) вільне створення різноманітних організаційних форм: громадяни можуть використовувати будь-які організаційні форми для здійснення перерахованих видів діяльності.

В економічній сфері це відкриває можливості займатися будь-якими видами господарської діяльності при широкому виборі форм її організації.

(3) відкрита конкуренція: будь-хто з громадян без жодних перепон може займатись економічною, політичною, релігійною та освітньою діяльністю;

Суспільства відкритого доступу використовують конкуренцію та державні інституції для дотримання конституційних прав, включаючи загальний політичний контроль за всіма організаційними формами з можливим застосуванням примусу, але тільки за згоди переважної більшості суспільства.

1

За умови відкритих можливостей для ведення економічної діяльності для всіх громадян та за умови того, що підприємці мають можливість використовувати будь-які організаційні форми: партнерство, корпорації та договірне право стає актуальною Шумпетріанська теорія «творчого руйнування».

2

Коли існує можливість відкритого доступу, економічні агенти отримують прибутки переважно через розвиток інновацій. Конкуренція поступово розмиває рівень надприбутків, оскільки нові організації та підприємці відкривають нові напрямки бізнесу або вдосконалюють старі види діяльності.

3

Всі розвинені країни (а їх близько 20-30) розвинені як політично, так і економічно завдяки відкритому доступу і конкуренції як в економічній, так і в політичній системі.

4

Безальтернативним є твердження, що економічний і політичний розвиток нерозривно пов'язані. Відкрита політична конкуренція необхідна для підтримання відкритого доступу в економіці, а відкрита економічна конкуренція необхідна для відкритого доступу в політиці.

Система обмеженого доступу створює у суспільстві перепони доступу до політичних та економічних важелів впливу і тим самим захищає схеми отримання надприбутків.

Механізм системи обмеженого доступу

Надприбутки створюються як за допомогою:

1

а) обмеженого доступу до ресурсів

б) контролю над торгівлею, освітою, силовими структурами та релігією

в) перепон для створення різних суспільних організаційних форм, які б могли користуватися популярністю в суспільстві.

2

Впливові гравці використовують **пільгові схеми для отримання надприбутків**, й, оскільки силове протистояння зменшує їхні шалені доходи, **вони зацікавлені співпрацювати з правлячою коаліцією, а не ворогувати з нею**. Такі гравці мають пільговий доступ до важелів впливу на управління суспільством, що дозволяє їм і тільки їм формувати сильні та впливові організації.

3

Через політичні механізми здійснюється маніпуляція економікою з метою створення надприбуткових схем, а **можливість отримання надзвичайних доходів для певних груп дозволяє уникнути силового протистояння**.

Принципові відмінності систем вільного і обмеженого доступу до ресурсів

Система вільного доступу

1. Верховенство права

2. Свобода підприємницької діяльності

3. Конкуренція (сумлінна)

4. Інноваційний розвиток економіки

5. Форма реалізації економічних переваг – **ІННОВАЦІЙНИЙ ПРИБУТОК**

Система обмеженого доступу

1. Маніпуляції правом на користь еліт

2. Штучні перепони підприємницькій діяльності

3. Унеможливлення появи нових економічних і політичних гравців

4. Інертний стан економіки

5. Форма реалізації економічних переваг - **РЕНТА**

На відміну від Системи обмеженого доступу Система відкритого доступу підтримує рівновагу в суспільстві:

1

дозволяючи широкому спектру груп політичних та економічних інтересів конкурувати за можливість контролювати систему державного управління;

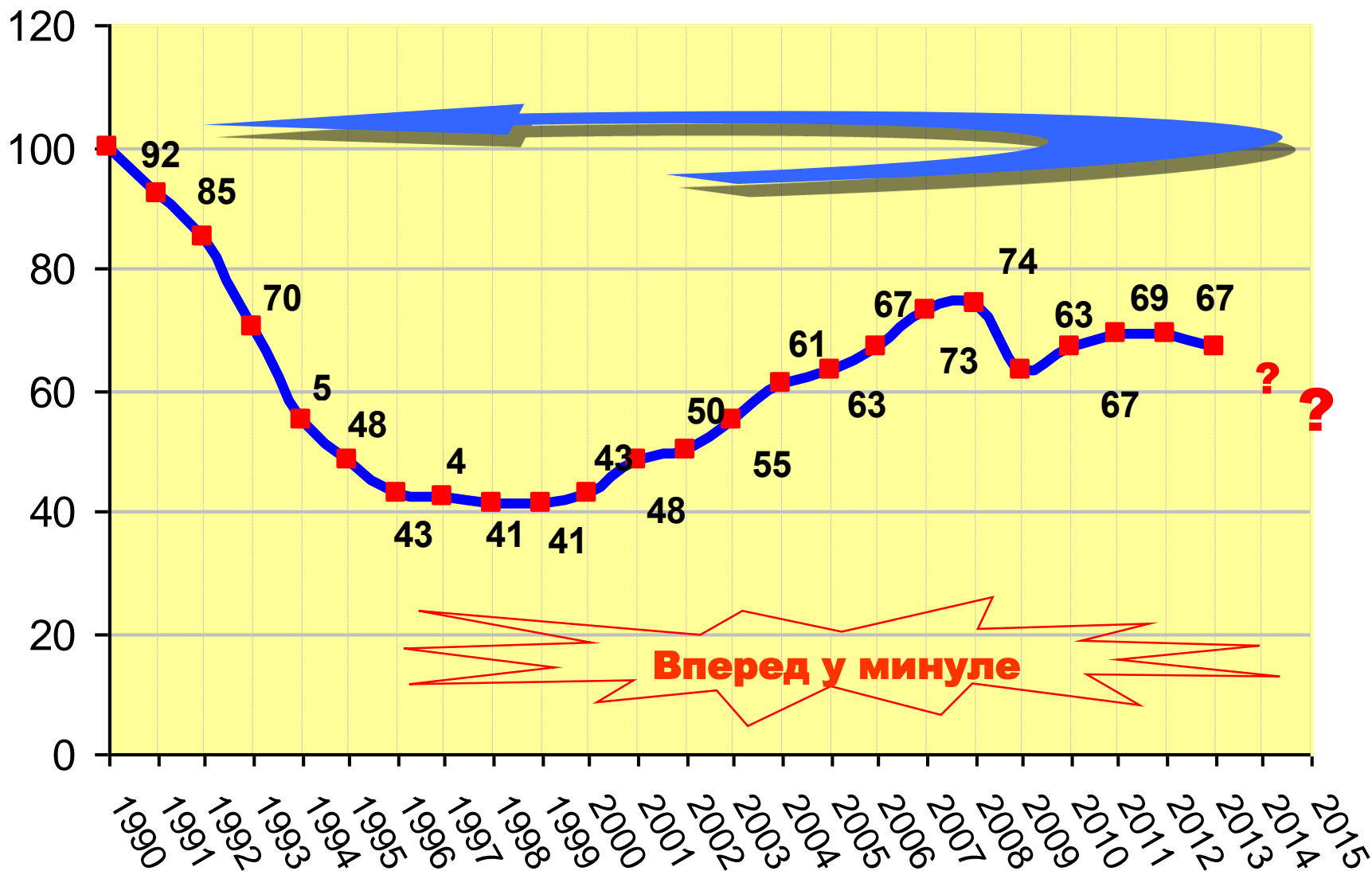
2

забезпечуючи перманентний процес творчого економічного руйнування, що підтримує постійну ротацію конкуруючих груп;

3

унеможливленням з боку держави маніпулювати економічними інтересами і підтримкою відкритої політичної конкуренції.

Індекси фізичного обсягу ВВП (відсотків до 1990р.)

Енергоємність ВВП УКРАЇНИ

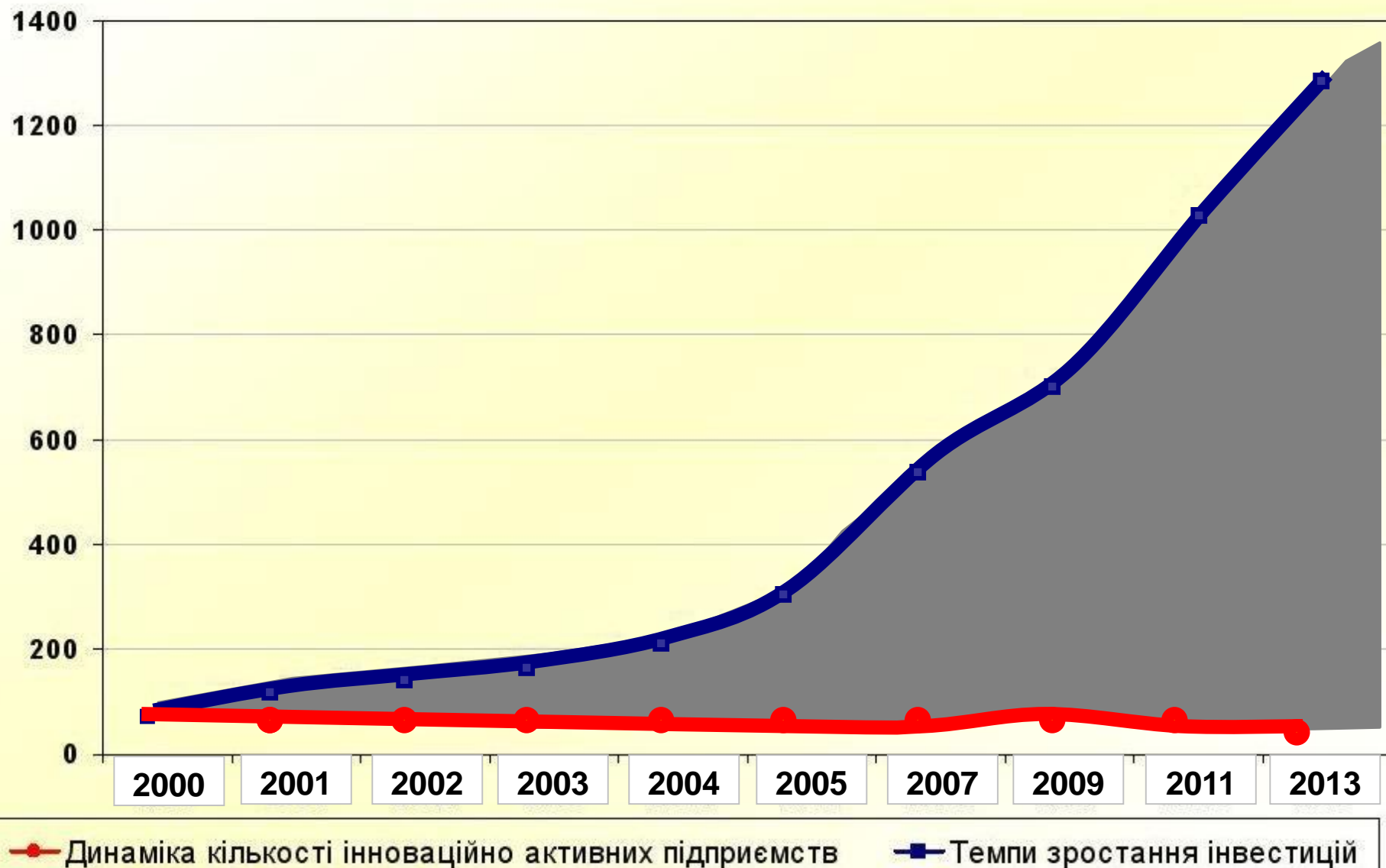
(за даними Stockholm International Peace Research Institute)

(у кг. н.е./дол. США¹)

УКРАЇНА	0,5 кг	100%²
Росія	0,49 кг	98%
США	0,22 кг	44%
Розвинуті країни світу	0,21 кг	42%
Японія	0,16 кг	32%
Франція	0,16 кг	32%
Німеччина	0,16 кг	32%
Данія	0,13 кг	26%
Велика Британія	0,14 кг	28%

1. В кілограмах нафтового еквіваленту на людину на рік
2. Відношення до рівня енергоємності ВВП в Україні

Динаміка обсягів інвестицій в економіку України і частка інноваційно-активних підприємств (% до 2000 р.)

ВИСНОВКИ

1

Якщо ми визнаємо, що існує прямий зв'язок між надприбутковими схемами та типом суспільного устрою, **ми можемо інтегрувати економічну та політичну теорію в принципово новий спосіб політико-економічного розуміння організації сучасних національних юрисдикцій та системних суперечностей, що виникають у тих країнах, які позиціонують себе як країни з ринковою системою організації суспільних відносин, залишаючись при цьому країнами традиційно-інертного типу.**

2

Система обмеженого доступу – **це загальна стратегія організації суспільства в країнах традиційно-інертного типу, яка передбачає наявність збиткових державних підприємств, складного режиму ліцензування для бізнесу (для нових гравців) і «корупційних» патерналістських зв'язків.**

ВИСНОВКИ

3 Механізм Системи обмеженого доступу **націлений на створення надприбутків**, яку отримують правлячі еліти у формі **РЕНТИ**.

4 Остання є **прямою протилежністю прибутку**, що створюється в процесі сумлінної конкуренції підприємців, свобода і рівні права яких захищені верховенством права.

5 Інновації і інноваційна конкуренція **природно не притаманні Системі обмеженого доступу** у якості інструментальної домінантної механізму економічного розвитку і є **прямою загрозою суспільній рівновазі**, яка забезпечується цією Системою в країнах з традиційною економікою.

6 **Страх еліт у суспільствах з обмеженим доступом щодо втрат можливості отримувати РЕНТУ**, довготривалої нестабільності, пов'язаної з формуванням базових основ системи відкритого доступу та ймовірної втрати свого положення у новій суспільній ієрархії **спонукає їх до блокування ринкових реформ**

Кришталь Олег Олександрович

біофізик, академік Національної академії наук України, один із найчастіше цитованих українських вчених у світі.

Два роки тому Кришталю вдалося "вибити" у Держінформнауки невелике фінансування для створення першої в Україні **"ключової лабораторії"** на базі Інституту.

Думки про науку, інновації, реформи та наше майбутнє

1. Недавно мене питали, **який шанс у українських вчених отримати Нобелівську премію**. Я відповів, що якщо український вчений працює в Україні, то **шансів у нього нема**. Тому що зараз дослідження коштують дорого.

2. Як казали в радянські часи, **"на соплях и веревочках"** науку вже робити неможливо, бо вона просунулася дуже далеко, і кожен крок стає все більш складним і дорогим. Якщо навіть буде створена система **ключових лабораторій**, це не означає, що у наших вчених з'явиться надія стати нобелівськими лауреатами.

3. **У державі найбільш прибутковою є не інноваційна, а політична діяльність.**

Кришталь Олег

Думки про науку, інновації, реформи та наше майбутнє

4. В Америці чи в Європі мільйон доларів отримує лише один науковець рангу нашого провідного наукового співробітника. Такий грант він отримує, щоб проводити дослідження силами групи з 4-5 людей. **Оце ціна сучасної біології.** А тепер я запитую: **чи потрібна Україні своя біологія? Ні, нам потрібніші африканські футболісти.**

5. Протягом 10 років має бути дана відповідь, що буде далі з українською наукою. Це приблизно пів-покоління. **Якщо молодь не піде найближчим часом в аспірантуру, це буде означати кінець науки в цій країні.**

6. Для **молоді потрібно бачити перспективу**, вона повинна знати, що там, куди вона йде, **існує соціальний ліфт.** І якщо добре працюєш, то ось вона, кнопка, натискаєш її своєю роботою, і ліфт несе тебе догори.

7. **Інновації?! (голосно і довго сміється).** Мене взагалі дивує **наївність людей, які розмовляють про інновації в сучасній Україні.** Про що може йти мова у країні, в якій на розвиток малого, середнього бізнесу дають кредити за ставками до 30 з чимось відсотків? Абсолютна пустота! **Жодної інновації тут не впроваджено і не буде впроваджено ніколи, поки не знайдуться дешеві і довгі гроші, які потрібні для науки.**
Крапка.

Дякую за увагу

Щиро Ваш,
Сергій Дрига